

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

בפניי : כבוד השופטת, סגנית הנשיא אלה מירז

המנוחה : אלמונית ז"ל

הנתבעים/

המבקשים צו ירושה/

- המתנגדים לקיום הצוואה : 1. פלונית
 2. פלונית
 3. פלוני
 4. פלונית
 5. פלונית

ע"י ב"כ עו"ד עמיקם אור זך ואח'

נגד

התובעים/

המתנגדים לצו ירושה/

- המבקשים קיום צוואה : 1. פלוני
 2. פלוני
 3. פלונית
 4. פלונית

(הנתבעים) :

5. פלוני
 6. פלונית

ע"י ב"כ עו"ד חלי רופא

פסק דין

1
2
3
4
5
6
7
8

מבוא

על בית המשפט לברר במסגרת ההליכים שבפניו, האם ציוותה המנוחה צוואה בעל-פה, שעות אחדות טרם לכתה לעולמה, או שמא יש לתת צו ירושה לחלוקת עזבונה בין יורשיה על פי דין. כמו כן, על בית המשפט לברר את הטענה לפיה נכס מנכסי העזבון ניתן במתנה עוד בחיי המנוחה, ואינו חלק מהעזבון העומד לחלוקה ליורשים.

[שמות הצדדים ופרטי זיהוי אחרים שונו מטעמי חיסיון]

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 לה"ה א' וב' ז"ל נולדו 7 ילדים. מר א' ז"ל הלך לעולמו ביום 00.0.2005. ילדי הצדדים הסתלקו כולם מעזבון
2 אביהם המנוח לטובת אמם, גב' ב' ז"ל, שהלכה לעולמה ביום 00.0.2016 (המנוחים יכוננו להלן "המנוח"
3 ו"המנוחה").
4
5 2. ואלה הם ילדי המנוחים: גב' ענת, גב' רבקה, מר חנוך, מר משה, גב' יערה ומר יאיר (יכוננו להלן - "הילדים"
6 או "התובעים"), וגם הבת גב' מעין ז"ל. זו האחרונה, גב' מעין, הלכה לעולמה טרם פטירת המנוחה, בשנת
7 2012 (להלן – "האחות המנוחה"). ילדיה-יורשיה של האחות המנוחה על פי דין הם: גב' עליזה, גב' פלונית,
8 גב' עמליה, מר פלוני, וגב' פלונית. אלה כולם הם נכדיה של המנוחה ואחיינים של ילדיה ויכוננו להלן –
9 "הנכדים" או "הנתבעים".
10
11 3. בסכסוך שלפני ניצבים שני מחנות ניצים - ילדיה של המנוחה לעומת אחייניהם הנכדים. הנכדים עתרו למתן
12 צו ירושה אחר המנוחה, לחלוקת עזבונה על פי דין ובאופן שהאחיינים נכנסים בנעלי אימם, האחות המנוחה,
13 וזכאים יחדיו ל 1/7 מהעזבון. הילדים מתנגדים למתן צו ירושה, ועותרים לקיום צוואת המנוחה בעל-פה,
14 שניתנה שעות ספורות לפני פטירתה, צוואת "שכיב מרע" מתוקף סעיף 23 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן
15 – "חוק הירושה"). בנוסף, לטענת הילדים האב המנוח העניק עוד בחייו במתנה לתובעים 1-2 נכס מקרקעין
16 מתוך נכסי העזבון, ועל אף שהמתנה לכאורה אינה משתקפת ברישום הזכויות, עותרים להצהיר שהנכס אינו
17 חלק מעזבון המנוחה.
18
19 4. ואלה ההליכים העומדים להכרעת בית המשפט:
20 – ת"ע 38254-09-17 – בקשה לקיום צוואת שכיב מרע;
21 – ת"ע 19598-10-17 – התנגדות לצו קיום צוואה;
22 – ת"ע 38477-09-17 – בקשה לצו ירושה;
23 – ת"ע 38344-09-17 – התנגדות למתן צו ירושה;
24 – תמ"ש 55673-10-18 – תביעה למתן סעד הצהרתי.
25
26 5. יוטעם שהתובעים בתובענה לסעד הצהרתי ובירור היקף העזבון, הם התובעים מס' 1-2, האחים יאיר ומשה.
27 בהליכי בקשות הקיום וההתנגדויות ההדדיים, בעלי הדין הם התובעים מס' 1-4. התובעים מס' 5-6 הם אמנם
28 מילדי המנוחים ואחים לתובעים, אך הוכתרו כ"נתבעים פורמליים" ע"י התובעים מס' 1-2 בתביעה לסעד
29 הצהרתי. התובעים מס' 5-6, חנוך ורבקה שעניינם ידון בהרחבה, יכוננו להלן "שני האחים" או "האחים חנוך
30 ורבקה".

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

טענות התובעים

היקף העזבון - הנכס ברח' הברוש

6. **הנכס ברח' הברוש 78 ב[...], ידוע כגוש [...] חלקה [...] (להלן – "הנכס ברח' הברוש").** הנכס רשום על שמה של המנוחה, או המנוח, או שניהם. לטענת התובעים 1-2, הנכס ניתן להם במתנה מאביהם עוד בחייו בראשית שנת 1995. אותה עת, היה בנוי על המגרש מבנה בודד ורעוע ששימש חנות המכולת של האב. לטענת התובעים הם סייעו לאב בנייה המכולת אך העסק נחל כישלון עסקי. האב בחר להעניק את הנכס במתנה לתובעים – **"לשני בניו הקרובים אליו ביותר, כממשיכיו"** – שישמש עבורם לפרנסה ומגורים. למרות היסוסו של התובע מס' 2, משה (ור' תצהירו מב/9), התובעים מס' 1-2 כבדו את רצון אביהם, והשקיעו כספם ומרצם בשיפוץ ובניה מחדש על גבי המגרש. המכולת שופצה והפכה לחנות, ומעליה בנו שתי דירות מגורים עבור שניהם, שם מתגוררים זה לצד זה עם משפחותיהם למעלה מ- 20 שנה. עבור בניית הדירות והחנות השקיעו התובעים במשך השנים כ- 1,650,000 ₪ לטענתם (ר' תצהירי התובעים 1-2, מב/8; מב/9).

7. לאורך כל השנים מאז הענקת המתנה, התובעים 1-2 נהגו בנכס מנהג בעלים מלא ואף התקשרו עם שוכרים שונים שהחזיקו בחנות. לא היה ספק או מחלוקת אף לא בין בני המשפחה, לרבות האחיינים הנתבעים, שהנכס שייך לתובעים 1-2 בלבד.

8. בתביעתם מעמידים עוד התובעים סימוכין משפטיים לטענתם, שאמנם בפנינו מתנה שלא הושלמה ברישום, והיא כדין התחייבות לתת מתנה, אך יחד עם זאת האב המנוח מעולם לא חזר בו מהמתנה והתובעים תפסו את החזקה בנכס עוד בחייו. לפיכך הלכה למעשה לא ניתן לחזור מהמתנה – לא המנוח ולא יורשיו. עוד מפנים התובעים לפסיקה המלמדת לכאורה על ריכוך דרישת הכתב בדיני המתנה, שעה שהמתנה ניתנה במסגרת משפחתית. הצדק מחייב אפוא להשלים מתנה זו ברישום.

9. התובע מס' 1 מוסיף בתצהירו (מב/8) שהאב המנוח או מי מהתובעים לא העלה על דעתו לעגן את המתנה בהסכם או ברישום. לדבריו האב המנוח היה **"אדם שומר מסורת ודת ממוצא מזרחי"** (ס' 27). הנושא הרישומי והמשפטי לא היה נהוג, מקובל או נחוץ **"לשיטתנו"** לדבריו.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

דירת המגורים של המנוחה

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
10. המנוחים התגוררו שנים ארוכות בדירתם ברח' כלנית 00 ב[...], שם התגוררה גם המנוחה במועד פטירתה. מדובר בשתי דירות "עמידר" שחוברו יחדיו לדירה אחת. כנטען, שני האחים (התובעים 5-6) התגוררו בדירה לצד המנוחה ומתגוררים בה כעת.
11. **לטענת התובעים**, שני האחים מתגוררים בדירה כל חייהם, כ-60 שנה, והדירה מעולם לא שופצה. מצבה רעוע ודל. התובעים צרפו לעיון בית המשפט תמונות המלמדות על מצבה העגום של הדירה לכאורה. דירת המנוחה תכונה להלן – **"דירת המגורים"**.
12. לטענת התובעים, העותרים לקיים את צוואת המנוחה בעל-פה, המנוחה ציוותה שהדירה (שהיא במקורה שתי דירות כאמור) תהיה לשני האחים (התובעים 5-6), אחת לכל אחד, ושהכספים שהותירה אחריה ישמשו לשיפוץ הדירות. במידה ותתקבל בקשת התובעים להכיר בצוואת המנוחה בעל-פה, אזי את כל עזבונה של המנוחה, לרבות דירת המגורים, ירשו שני האחים – למעט הנכס ברח' הברוש, שהוא לטענת התובעים מס' 1-4 רכושם הבלעדי של התובעים מס' 1-2 ואינו מהווה חלק מהעזבונו.
- צוואת "שכיב מרע"**
13. התובע 1 מתאר בתצהירו (מב/8), שבמוצאי שבת 00.0.2016, שעות ספורות טרם פטירתה של המנוחה ובהיותה על ערש דווי, חשה המנוחה שסופה קרב ובא. ילדיה התובעים התאספו בביתה, והיא ציוותה לעיני כולם את צוואתה והביעה רצונה להוריש את מלוא עזבונה לשני האחים כאמור, התובעים 5-6 (ר' תצהירי התובעים 2-1 מב/8, מב/9; ר' תצהיר תובעת מס' 3 מב/7; ותצהיר תובעת מס' 4 מב/13).
14. לפי הנטען, הרקע לרצונה זה של המנוחה הוא מצבם של שני האחים. נטען ששני האחים מוכרים כנכים בשיעור 100%, רווקים וללא ילדים, התגוררו מאז ומעולם בדירתה של המנוחה, אף לאחר פטירתה ומתגוררים בה עד היום. נטען שהמנוחה ציינה בעל-פה במעמד מתן הצוואה שהתובע מס' 5, **מר חנוך "טיפל בה במסירות, סעד אותה ועזר לה בדרכים רבות, ובכלל זה בקניות ובדאגה לצרכיה באופן שוטף וביום יום"** (ס' 14 מב/8; וכן מב/7; מב/9; מב/13). המנוחה הוסיפה וציוותה שגם הכספים בחשבון הבנק שלה ימסרו לשני האחים ושהנתבע מס' 5 יעשה שימוש בכספים לשם שיפוץ דירת המגורים וידאג לרווחתה של התובעת מס' 6 לצדו.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

15. נטען שביום 20.8.17 לכאורה, כשנה ו- 7 חודשים לאחר פטירת המנוחה, ובסמוך לפני לפתיחת ההליכים, נערך בהתאם לסעיף 23(ב) לחוק הירושה, "זכרון דברים" בכתב יד שמתאר לכאורה את מעמד ציוויה של המנוחה בעל-פה, שעות טרם פטירתה כנטען.
16. התובעים טוענים שזכרון הדברים לא הופקד כדין בידי הרשם לענייני ירושה על פי הוראות חוק הירושה, אלא "במועד מאוחר יותר מאחר שהיינו כולנו שקועים באבל על מות אימנו ולא פנינו ליעוץ משפטי עד שהוגשה הבקשה למתן צו ירושה ע"י הנתבעים" (ס' 21 מב/8).
17. נטען עוד ששבועות ספורים לפני פטירתה, סיפרה המנוחה לתובע מס' 1 ולאחותו התובעת מס' 3, שאינה מעוניינת שהנכדים יזכו בחלק מעזבונו, הואיל ונעלבה מהם וחשה פגועה מאז פטירת בתה המנוחה – אָם הנכדים. התובעת מס' 3 הקשתה על המנוחה, האם היא בטוחה, והמנוחה השיבה באפן נחרץ שזהו רצונה (ר' תצהיר תובעת מס' 3, מב/7).
18. עוד נטען שביום 00.0.2016, ארבעה ימים לפני פטירתה, חתמה המנוחה על ייפוי כוח כללי לטובת הנתבעים מס' 4 ו- 5. ביום 00.0.16, יומיים טרם פטירתה, ביקר אותה רופאה ד"ר א"ר, ומצא שהיתה צלולה, ולא גילתה סימנים של דמנציה.
- טענות הנתבעים – הנכדים**
19. צו ירושה וצוואת "שכיב מרע" – הנתבעת מס' 1 מציינת בתצהירה (סומן מת/4) ששאלה את התובע מס' 1 בחודש מרץ 2017 מדוע התובעים לא פנו לרשם לענייני ירושה בבקשה למתן צו ירושה, וזה השיב שהחליטו להשהות את הבקשה. לדבריה התובע מס' 1 הוסיף שלנכדים "מגיע יותר מכולם" לאור העזרה והנתינה שאמה, האחות המנוחה העניקה להורים המנוחים. לדבריה הוא מעולם לא הזכיר קיומה של צוואה בעל-פה והדבר לא נטען עד להגשת התנגדות התובעים. הנתבעת מס' 2 הוסיפה בתצהירה (סומן מת/3) שבאה בדין ודברים עם התובע מס' 1 לגבי חלוקת העזבון ולמדה שעמדת התובעים היא לא לחלק את העזבון לעת זו, ולכשיחולק העזבון במועד כלשהו בעתיד, לא תיגרע זכותם של הנכדים. גם לטענתה מעולם לא הועלתה טענה לצוואה בעל-פה. לתצהירה צרפה תכתובת עם התובע מס' 1. לדבריה עמדה על שימוש שעשו התובעים 1-2 בדמי השכרת החנות ועל שימוש בכספי המנוחה. הנתבעת מס' 2 הוסיפה שקיימה שיחות רבות גם עם התובעת מס' 3, ותמכה בה בתקופה בה ניהלה הליך גירושין, ושמעה ממנה שאינה מסכימה עם אחיה התובעים ואף הסתכסכה עם אחותה הבכורה, התובעת מס' 6, גבי ענת. גם התובעת מס' 3 אפוא לא הזכירה צוואה בעל-פה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 17-09-38254 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 18-10-55673 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 17-10-19598 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 17-09-38477 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 17-09-38344 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

20. **הנתבעות 1-2** הוסיפו בתצהיריהן שאמן (האחות המנוחה) ואביהן נתנו כל מרצם לסיוע למנוחה ולא יעלה על הדעת שרצתה לנשל את בתה המנוחה או את נכדיה מעזבוניה. אביהן **מר ראובן**, בעלה של האחות המנוחה, מוסיף ומתאר בתצהירו (סומן **מת/1**) את היחסים החמים בין המנוחה לבין הבת המנוחה שעוד מימיה כנערה הקדישה זמנה ומרצה לסייע להוריה בכל והקריבה את רצונותיה עבור כך. עוד מתאר את יחסיו שלו עם המנוחים, וששימש "איש אחזקה" צמוד עבור המנוחה והיה אמון על כל העבודות הנחוצות בביתה. עוד מתאר ניסיון למו"מ עם התובעים בתיווכו של רב בעיר ואדם קרוב אחר, במהלכו הכירו התובעים לכאורה בזכותם של הנכדים לקבל 1/7 מכל העזבון, לרבות החנות, אך הדבר לא הבשיל לכדי הסכמה. גם לטענתו מעולם לא הוזכר קיומה של צוואה בעל-פה.
21. **הנתבע מס' 3**, מתאר בתצהירו (סומן **מת/2**) שבמוצאי שבת, ערב פטירתה של המנוחה, הגיע עם אביו לבקר את סבתו המנוחה, שלא היתה בקו הבריאות. כאשר שהה שם, שהו שם גם כל התובעים. את המנוחה מצא במצב רע, ישובה על כיסא ובוהה ברצפה. היא לא הגיבה והיתה אפתית למתרחש ללא יכולת לקיים עמה שיחה. הוא ואביו עזבו את בית המנוחה בשעה 23:00 ולפנות בוקר היא הלכה לעולמה.
22. הוא מעולם לא שמע מדודי התובעים שבאותו הלילה היא הצהירה את צוואתה. גם במהלך השבעה, שסופר ודובר רבות במנוחה, לא נטען שבערב פטירתה ציוותה מה יעשה ברכושה. על גרסת הביקור בבית המנוחה וימי ה"שבעה", חוזר בתצהירו גם **מר ראובן**, אבי הנכדים (**מת/1**).
23. כמו הנתבעת מס' 2, אף הנתבע מס' 3 מספר שכשנה לאחר פטירת המנוחה, נסע ברכב עם אביו ועם התובעת מס' 3, שהיתה בעיצומו של הליך גירושין והלינה על אחיה שאינם "משחררים" עבורה מכספי העזבון בכדי לסייע לה, והיא הסתכסכה עם אחותה הבכורה התובעת מס' 6. לדבריו היא צידדה בעמדת הנכדים ולא הזכירה צוואה בעל-פה. על גרסה זו חוזר גם בעלה של האחות המנוחה ואבי הנכדים, **מר ראובן** בתצהירו (**מת/1**).
24. **היקף העזבון - הבית ברח' הברוש - הנכדים טוענים** שהנכס לא ניתן במתנה ע"י האב המנוח, והוא קניינם של המנוחים. האב המנוח הפעיל במבנה שעל הנכס חנות מכולת והמנוחה סייעה בידו. כדי להשביח את הנכס, האב המנוח בנה שתי דירות מעל החנות. לאחר נישואיו של התובע מס' 2, אפשר לו המנוח להתגורר באחת הדירות למשך השנים הראשונות לנישואיו. לאחר פטירת המנוח המשיך להתגורר בדירה תוך ניצול חוסר העניין של המנוחה בנכס. "במקביל", התובע מס' 1 שיפץ את הדירה השניה ונכנס להתגורר בה. הנכדים מאשרים בתוך כך שהתובע מס' 2 מתגורר בדירה משנת 1998 לערך, והתובע מס' 1 משנת 2006.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1
2 25. לטענת הנכדים כל עבודות הבניה, השיפוצים והתוספות מומנו בכספי המנוחים. הבקשה להיתר הבניה וכל
3 הפעולות האחרות הכרוכות בכך נעשו על שם המנוח. לאחר שהאב המנוח הפסיק להפעיל את החנות, החנות
4 הושכרה ודמי השכירות הועברו להורים ולא לתובעים 1-2. רוב השיפוצים בחנות התבצעו ע"י השוכרים של
5 החנות, באמצעות קיזוז מדמי השכירות.
6
7 26. במישור המשפטי, הנכדים טוענים שאין המדובר במתנה או בהתחייבות להעניק מתנה, אשר אף היא דורשת
8 מסמך בכתב. כמו כן המתנה הנטענת לא הושלמה. לפיכך אין מתווה משפטי המכיר במתנה הנטענת ושיגבר
9 על קניינם של המנוחים בנכס.
10
11 27. **הנתבעת מס' 1** הוסיפה בתצהירה (מת/4) שמעולם לא שמעה מסביה המנוחים או מהתובעים שהנכס – החנות
12 או הדירות – הוענקו לתובעים 1-2 במתנה. עוד מצהירה שלאחר פטירת המנוח, דמי השכירות שימשו במלואם
13 את המנוחה (ר' גם תצהיר הנתבעת 2, מת/3; תצהיר הנתבע 3, מת/2).
14
15 28. עוד טוענים הנכדים **שהתביעה להכרה בזכות התובעים על הנכס התיישנה, בשים לב שענייננו באכיפת**
16 **הסכם מתנה משנת 1995.**
17
18 **דיון והכרעה**
19 **צוואת "שכיב מרע"**
20 29. **מעמדם של שני האחים חנוך ורבקה**
21 בטרם נפנה לגופם של דברים, יש להתעכב על מעמדם של שני האחים בהליך דנן. נזכיר שלטענת התובעים, שני
22 האחים מוכרים כנכים בשיעור 100%, התגוררו עם אמם המנוחה כל חייהם ומתגוררים בדירתה גם כעת, והם
23 הזוכים הישירים והיחידים של עזבון המנוחה מתוקף צוואתה הנטענת בעל-פה. **אף על פי כן, המאמץ מצד**
24 **התובעים להרחיק את שני האחים מאולמו של בית המשפט היה ניכר לאורכו של ההליך.** ביום 3.4.19, ערב
25 הגשת תצהירי עדות ראשית, **עתרו התובעים למחיקת שני האחים מכתב התביעה והן להוצאת תצהיריהם**
26 **מתיק בית המשפט.** בבקשה נטען ששני האחים הם הזוכים לפני הצוואה הנטענת **"ולא בכדי"**. שניהם **"נכים**
27 **בשיעור 100% על פי המוסד לביטוח לאומי"**. כל אחד מהם **"בדרכו"**, **"אינו כשיר נפשית ו/או מנטאלית**
28 **לעמוד במצב של עדות בבית המשפט"**. הואיל וצרפו תצהיריהם להליכים מטעם התובעים ועתידיים להיחקר
29 עליהם, **"ספק אם מצבם הנפשי/מנטאלי, יאפשר זאת עבורם"**.
30

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

30. מחד גיסא, מדובר בטענות מרחיקות לכת. מאידך גיסא, הן ניתנת להוכחה בניקל. אף על פי כן, **התובעים לא הניחו כל ראייה לטענותיהם בעלמא, והסימוכין שכן צירפו סותרים את הנטען.** לא צורפו סימוכין לנכותה של האחות רבקה למעט מסמך מטעם גוף הקרוי "קידום פרויקטים שיקומיים" (נס' ב' לכ' תביעה) שעוסק כפי הנראה בתיאום קבלת שיקום ודיוור מוגן, המתאר באופן כללי את מצבה של האחות, שמתגוררת בבית אמה (המנוחה) ושהיא נמצאת בביקורת שוטפת של פסיכיאטר. אין כל סימוכין לשיעור נכותה הנטען או למושא נכותה. לגבי האח חנוך אין כל תיאור לגבי מהות נכותו. צורף אישור זכאות לקצבת נכות לחיים ממנו עולה שהוכרה נכות רפואית בשיעור 44% ודרגת אי-כושר בשיעור 75% (שם, נס' ג'). לפיכך לא נמצא בסיס לטענה ששני האחים מוכרים כנכים 100%. מעבר לכך, התובעים לא שיתפו את בית המשפט עם אילו קשיים או הגבלות מתמודדים שני האחים. **ודוק: מי מהאחים לא הוכרז מעולם פסול-דין ולא מונה למי מהם אפוטרופוס לבקשת מאן דהוא.**
31. גם בחקירתם התובעים גילו טפח וכיסו טפחיים, ודיברו במונחים מעורפלים: **התובעת מס' 3 יערה סיפרה על "הרעה" במצב הבריאותי של שני האחים (תמליל 9.7.19, להלן – "תמ-א"; ע' 1, ש' 29), אך לא ידעה להסביר מדוע הם אינם לוקחים חלק בהליך (שם, ע' 1-3). התובע מס' 1 יאיר העיד על שני האחים "זה אנשים שלא עומדים בלחץ. אני הייתי שמח מאוד אם היו לי אחים יותר טובים, יותר מוצלחים [...] חנוך ורבקה, לא במצב של כשירות 100 אחוז, בשביל זה אנחנו בנכס שלהם, חנוך לדוגמא, היום לא רצה לבוא לפה" (תמ א', ע' 26, ש' 4 ואילך); "לא רוצה להגיד מה המצב של אחותי, אבל אני אעדיף לשתוק, כאילו" (שם, ע' 36, ש' 16); "הם כל היום בבית, אני מסביר לך, הם לא יוצאים מהבית. איזה, הלוואי, הלוואי שיוצאים מהבית, תאמין לי, הם קבורים שם" (שם, ע' 54, ש' 32). התובע מס' 2 משה העיד ששני האחים "קצת מוגבלים, לא יעמדו בלחץ שאלות שלך ושל השופטת [...] עורך הדין אמר שהם לא כשירים לבית משפט" (שם, ע' 70, ש' 5). בהמשך משה אישר שלא מונה אפוטרופוס למי מהאחים (ע' 71, ש' 11; ע' 72, ש' 15).**
32. טענות התובעים בהקשר לשני האחים לא נתמכו בכתובים ולא עוררו מהימנות. אך מעבר לכך יש מקום לתהות כיצד מתיישבת טענת התובעים לגבי מצבו של האח חנוך התובע מס' 5, עם העובדה שביום 00.0.2016, ארבעה ימים לפני פטירתה, המנוחה חתמה על יפויי כוח כללי לטובת התובעים מס' 4 ו- 5. משמע שהמנוחה לא מצאה קושי בעובדה שהאח חנוך יחתום ויתחייב בשמה ויצג אותה בפני כל גוף או רשות. יתירה אף מכך – כל התובעים ציינו שלדברי המנוחה במעמד צוואתה בעל-פה, האח חנוך "טיפל בה במסירות, סעד אותה ועזר לה בדרכים רבות, ובכלל זה בקניות ובדאגה לצרכיה באופן שוטף וביום יום" (ס' 14 מב/8; וכך מב/7; מב/9; מב/13). אמירה זו אינה מתיישבת עם תיאור חייו של מי ש"קבור" בבית או זקוק לסיוע של הזולת.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

33. שתירה זו בטענות התובעים עלתה גם בחקירה הנגדית, ולא עלה בידי התובעים ליישבה. התובע מס' 2 משה
 אישר שהאח חנוך - "הוא חותם לבד, הוא עצמאי לחלוטין" (ע' 72, ש' 29). התובעת מס' 4 גב' ענת אישרה
 בזיקה לייפויי הכוח שערכה המנוחה לטובתה ולטובת האח חנוך, ש"אין לו מוגבלות, אין שום מוגבלות [...] **יש לו בעיה, לפעמים הוא ישן כל היום, יש לו סחרחורות, יש לו לחץ דם גבוה**" (תמליל דיון 15.7.19, להלן
 תמ-ב', ע' 1, ש' 22 ואילך).
34. ש לציון עוד את עדותה של עו"ד ג"ט שערכה את יפוי הכוח. **לפי עדותה לא צויין בפניה שלאח חנוך יש מגבלה
 כלשהי (פרוטוקול 15.7.19, ע' 2, ש' 12).**
35. התובעים לא העמידו אפוא כל טעם לאי-העדת שני האחים, והסתפקו ברמיזות נטולות בסיס ראייתי. טענות
 אלה עמדו בסתירה לדברים אותם ייחסו למנוחה במעמד אמירת הצוואה, ולעריכת יפויי הכוח לטובת
 המנוחה. בעולם המעשה שני האחים לא הוכרוזו כאדם שמונה לו אפוטרופוס או פסול-דין. בית המשפט לא
 שוכנע שקיים גורם אובייקטיבי שמנע ממי מהאחים להעיד בפניו. **בית המשפט מוצא עוד שיש להעניק משקל
 יתר לאי-העדת שני האחים שעה שהם הנהנים היחידים לפי הצוואה הנטענת.**
36. הטענה השגורה בפי התובעים היא שבבסיס רצונה הקונקרטי של המנוחה, להדיר את כל ילדיה מעזבונה למעט
 שני האחים, ולעשות שימוש בכספי העזבון על מנת לשפץ את הדירה לרווחתם, טמון מצבם המיוחד או החרג
 של שני האחים ו/או שמא קרבתם המיוחדת אל המנוחה. על בית המשפט להשתכנע שהרצון המיוחס למנוחה
 על ידי התובעים הוא הרצון המשווער שיש לייחס למנוחה. **הימנעות מהעדת שני האחים בנסיבות העניין
 מקימה לכל הפחות את ההנחה, שהיה בעדות שני האחים כדי לסתור את טענות התובעים ואת הנרטיב עמו
 עלו לבית המשפט. יש עוד באי-העדתם בכדי להעיב באופן כללי על גרסת התובעים בהקשר לצוואה הנטענת
 ולהרחיקם מרף נטל השכנוע שעל גבם.**
- צוואת שכיב מרע - המסגרת המשפטית
37. סעיף 23 לחוק הירושה, מורנו:
23. (א) שכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות, רשאי לצוות בעל-פה
 בפני שני עדים השומעים לשונו.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

1 (ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים שייחתם בידי שני
2 העדים ויפקד על ידיהם אצל רשם לענייני ירושה; רישום, חתימה והפקדה כאמור יעשו ככל
3 האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם.

4 [...]

5
6 38. הפסיקה ריכזה את מבחני המשנה הנובעים מסעיף 23(א) ו- (ב):

7 א. על המצווה להיות בעת אמירת הצוואה "שכיב מרע", קרי על ערש דווי, או "מי שרואה עצמו, בנסיבות
8 המצדיקות זאת, מול פני המוות".

9 ב. על המצווה לומר את דבר הצוואה בפני שני עדים המבינים את שפתו.

10 ג. על העדים לתעד את דברי המצווה ואת נסיבות אמירת הדברים בזיכרון-דברים, וגם לחתום עליו.

11 ד. על העדים להפקיד את זיכרון-הדברים החתום אצל רשם הירושה.

12 ה. על הרישום, החתימה וההפקדה להתבצע "ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם".

13 ו. יש להוסיף ולציין שלשם הכרה בצוואה בעל-פה, כבכל צוואה, על בית המשפט להשתכנע שהדברים
14 המיוחסים למנוח או המנוחה, אכן משקפים גמירת דעת, רצון וכוונה לצוות. כמו כן, וככל צוואה, חשופה
15 צוואה בעל-פה לפגמים צורניים שעלולים להיות מהותיים ובלתי ניתנים לתיקון.

16 עיינו בת"ע (נצ') 1880/05 המנוח ר.ה. ז"ל נ' צ.צ., "נבו", מיום 9.7.2008; וגם ת"ע (טב') 56416-05-14
17 פלוני נ' פלונית, "נבו", מיום 31.1.18.

18
19 39. ניכר שהדרישות לרישום זכרון דברים והפקדתו אצל הרשם לענייני ירושה "ככל הניתן בסמוך לאחר" הציווי,
20 הן מהותיות ויורדות לשורשו של עניין. כדברי כבוד הנשיא אהרון ברק:

21
22 "דרישה זו מבטאת את חששו של המחוקק מפני הטיות שונות שעלולות להיגרם לאורך זמן –
23 ביודעים ובלא יודעים – אצל העדים, האוצרים את הצוואה בזיכרוןם (או – משהעלוה על הכתב –
24 בהחזקתם)" (ע"א 436/01 רכאב נ' רכאב, פ"ד נח(6) 913).

25
26 ובלשונו של הנשיא מאיר שמגר:

27
28 "נקודת המוצא של המחוקק הייתה, כי מסוכן לסמוך אך ורק על דברים הנאמרים בעל-פה בפני
29 עדים, בלי שזכרם מועלה על הכתב. הזיכרון עלול להתעוות בהעדר הדיוק, אשר עלול לנבוע מן

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

1 ההסתמכות על אמירות בעל-פה בלבד, והעדר זה יכול להביא לאי-הבנות, אשר במקרים כגון אלה
2 שלפנינו אינן ניתנות לתיקון" (ע"א 120/84 צפורה גולדברג נ' רות אסיאו, פ"ד לט(4) 716).

3
4 40. מתוך עקרון העל המנחה את דיני הצוואות, לשאוף ולקיים את רצון המת, ביקש המחוקק להכיר בתוקפן של
5 צוואות שנפלו פגמים בעריכתן, לרבות צוואה בעל-פה, ובלבד שהתקיימו בהן "מרכיבי היסוד".

6
7 41. סעיף 25 לחוק הירושה מורנו:

8
9 25. (א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו
10 החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקיימה אם אף נפל פגם בפרט
11 מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים,
12 או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור.
13 (ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם: [...]
14 (4) בצוואה בעל פה כאמור בסעיף 23 – הצוואה נאמרה על ידי המצווה עצמו בפני שני
15 עדים השומעים את לשונו בעת שהיה שכיב מרע או בעת שראה את עצמו, בנסיבות
16 המצדיקות זאת, מול פני המוות.

17
18 42. שיקול הדעת שהעניק המחוקק לבית המשפט בהקשר זה, אינו נטול גבולות, וכפוף לביטחוננו המלא של בית
19 המשפט שהצוואה אכן "משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה". כדברי הנשיא ברק, "האיזון
20 בין שני שיקולים אלה נעשה כך שלבית-המשפט הוקנתה סמכות להכיר בצוואה 'פגומה' אם שוכנע
21 באמיתותה, כלומר אם לא נותר אצלו ספק כי הצוואה – כפי שהיא מונחת לפניו – נעשתה על-ידי המצווה
22 בגמירות-הדעת הנדרשת" [הדגשה שלי, א"מ] (ע"א 436/01 רכאב נ' רכאב, לעיל).

23
24 43. כמו כן, ועל אף שיקול הדעת המונח בבסיס סעיף 25 לחוק הירושה, בהתייחס לדרישת ההפקדה, לא בנקל
25 יכיר בית המשפט בתוקף צוואה בעל פה, בנסיבות בהן זכרון הדברים לא נערך והופקד אצל הרשם לענייני
26 ירושה מיד ובסמוך לאמירת המצווה. אי-מילוי דרישה זו פותח פתח רחב לפקוק באמיתות ודיוק זכרון
27 הדברים, משום עצם חלוף הזמן וטשטוש הפרטים השוכנים בזכרון, אף מבלי לפקפק בניקיון כפיי המבקש
28 לקיים צוואת שכיב מרע – "רק במקרים נדירים יוכל השופט להשתמש לגבי מקרים כאלה בסעיף 25. מוסיף
29 אני, כי סעיף 25 אינו מדבר על כך שאמיתות הצוואה הוכחה מעבר לספק סביר, אלא שלא היה לבית-המשפט
30 בכלל ספק באמיתות הצוואה" (ע"א 430/73 לאה ו-דוד אקשטיין נ' אפרים כהן, פ"ד כח(2) 432).

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 17-09-38254 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 18-10-55673 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 17-10-19598 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 17-09-38477 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 17-09-38344 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

1

2

מן הכלל אל הפרט

3

מצבה הרפואי של המנוחה ערב פטירתה

4

44. בהתאם להוראות סעיף 23 לחוק הירושה, יש לברר האם במעמד הציווי היתה המנוחה על ערש דווי. במישור

5

האובייקטיבי, להבדיל מתחושותיה של המנוחה, הטענה לא הוכחה. לא הוצגו בפניי בית המשפט סימוכין לגבי

6

מצבה הרפואי של המנוחה בכלל, ובמועד פטירתה בפרט. יומיים לפני פטירתה, ביקר את המנוחה רופא

7

המשפחה ד"ר א"ר. הוא הגיש תצהיר קצר מטעם התובעים (סומן מב/1), וציין שהוא שימש רופא המשפחה

8

של המנוחה לפחות 30 שנה, ומכיר את כל בני המשפחה. במעמד הצדדים ביום 9.7.19 הסכימו הצדדים על

9

קבלת תצהירו וויתרו על חקירתו הנגדית. הוא מתאר ביקור בית אצל המנוחה ביום 00.0.16. לדבריו המנוחה

10

התלוננה על חולשה אך היתה צלולה לחלוטין, ולדבריו "לא קיבלה תרופות פסיכיאטריות ולא סבלה

11

מדמנציה או מחלה פסיכיאטרית אחרת שיכולה לפגוע בצלילותה או בשיקול דעתה". לא עלה מתצהירו

12

שמצבה של המנוחה באותו ביקור הקים חשש כלשהו לחייה, למעט תלונתה על חולשה.

13

14

45. יומיים קודם לביקור הרופא, ביום 00.0.2016 המנוחה חתמה כזכור על ייפוי כוח לטובת התובעים מס' 4-5.

15

עו"ד ג"ט ציינה בתצהירה (מב/10) שהיא פגשה במנוחה בבית המנוחה, והמנוחה שלמה לה. היא מאשרת

16

שהמנוחה חתמה מרצונה הטוב ושהיתה כשירה לחתימה. היא חזרה על גרסתה זו בחקירתה (פרוטוקול

17

15.7.19, ע' 3, ש' 22 ואילך; ע' 4, ש' 15). גם מעדותה לא עלה או השתמע שאפשר היה ללמוד מדברי המנוחה,

18

מהתנהגותה או המראה שלה, שימיה ספורים או מצויה על ערש דווי.

19

20

46. אשר לתחושה הסובייקטיבית של המנוחה, לא ניתן לקבוע ממצא על בסיס עדויות התובעים. התובעת מס' 3

21

יערה העידה שהמנוחה נראתה שונה בערב פטירתה, מבוהלת (תמ-א', ע' 6, ש' 13). התובע מס' 1 יאיר העיד

22

שהמנוחה הראתה "סימנים לא טובים" (שם, ע' 33, ש' 7). להבדיל, התובע מס' 2 משה העיד שבאותו מוצ"ש

23

המנוחה לא חשה שסופה קרב (שם-א', ע' 76, ש' 1). "זכרון הדברים" שהוציאו התובעים תחת ידם, אמור

24

לשקף צפונות ליבה של המנוחה. לבחינת משקלו של "זכרון הדברים" נפנה כעת.

25

26

זכרון הדברים

27

47. זכרון הדברים נכתב בכתב יד, ונושא שני עמודים. בסופו צוין שנערך ביום 20.8.17. כזכור המנוחה נפטרה ביום

28

00.1.16. מתואר שבמוצ"ש, ערב פטירתה, בשעה 23:00, המנוחה אינה רגועה, וכשכל ילדיה מסביבה היא

29

נפרדת מילדיה. מצוין שאת התובע מס' 5 חנוך בירכה על ש"טיפולת בי דאגת לקניות דאגת להביא לי תרופות

30

כיבסת לי [...] אני נותנת את הבתים אחד לך ואחד [לרבקה] ובכסף תשפצו את הבתים". עוד מתואר

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 17-09-38254 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 18-10-55673 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 17-10-19598 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 17-09-38477 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 17-09-38344 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 שהמנוחה חששה לישון בחדרה, והושיבוה בחדר הסמוך לצפות בטלויזיה. כעבור כחמש שעות, רבקה שמעה
 2 את המנוחה צועקת את שמות ילדיה, ונדומה. משניגשה אליה הבינה שנפטרה. "זכרון הדברים" נערך ביום
 3 20.8.17 לכאורה, בשנה ו – 7 חודשים לאחר מועד הציווי ופטירת המנוחה.
 4
 5 48. המדובר במשך זמן בלתי סביר, שהתובעים לא העמידו לו צידוק של ממש. לטענת התובעים לא היו מודעים
 6 לחובה לערוך זכרון דברים ולהגישו. אי-ידיעת החוק אינה פוטרת פלוני מקיומו ואין בה לגבור על התכלית
 7 שהמחוקק יעד לעריכת זכרון הדברים והפקדתו "ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם". עצם חלוף
 8 תקופה משמעותית ביותר לאחר הציווי הנטען, חותר תחת תכלית הוראות סעיף 23 לחוק הירושה – להניח
 9 תיעוד מדויק עד כמה שניתן לדברי המצווה ולנסיבות אמירת הדברים, מתוך הבנה ברורה שזכרונו של אדם
 10 מהיישוב לגבי אירוע קונקרטי ילך ויתעמעם בחלוף הימים.
 11
 12 49. בסיפה לזכרון הדברים, מצהיר התובע מס' 1 יאיר ששמע את צוואת המנוחה יחד עם כל אחיו – התובעים
 13 שלפניי ושני האחים. לאחר מכן מפורטים שמם ומספר תעודת הזהות שלהם. אך זכרון הדברים אינו חתום על
 14 ידי מי מהתובעים "העדים" לצוואה, בניגוד להוראות סעיף 23(ב). יש בכך להוות פגם צורני בצוואה הנטענת.
 15
 16 50. התובע מס' 1 יאיר אישר בעדותו שהוא זה שכתב את זכרון הדברים, וזאת לאחר שפנה לייעוץ משפטי (תמ-
 17 א', ע' 43, ש' 10). מעבר לעצם חלוף הזמן, עולה ספק עד כמה משקף זכרון הדברים את המציאות. גרסות
 18 התובעים לא חפפו והתפתחו תוך כדי חקירה. יאיר התקשה להגן בחקירתו הנגדית על המסמך שערך – היכן
 19 ערך אותו, מתי ועם מי?
 20
 21 51. יאיר ציין בתוקף ש"אני, כן, הלכתי לחדר, כתבתי מה שבדיוק, עם עצמי" (תמ-א', ע' 43, ש' 29), אך שינה
 22 גרסתו וטען שהמסמך נכתב במשרד עורכי דינו:
 23 ש: במשרד של עורך דין, כתבת את זה?
 24 ת: כן, כן, כן.
 25 ש: בזכרון דברים כתוב שהוא נערך ביום 20.8.17. כן מישהו כתב תאריך.
 26 ת: אוקיי.
 27 ש: מי כתב את זה?
 28 ת: יכול להיות שאני, כנראה, לא,
 29 ש: ואתה לא יודע את זה?
 30 ת: אני אמור לזכור את, זה כל כך אותו יום, כאילו? (תמ-א', ע' 43, ש' 34)

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

52. לגבי הנוכחים במעמד כתיבת זכרון הדברים, ובניגוד לגרסתו לפיה כתב את המסמך לבדו בחדר, העיד: "אני חושב שהיה משה, רק, וענת, נראה לי. משה, ענת, וזה, אולי יערה, לא, לא זוכר" (שם, ע' 45, ש' 7).

53. עוד עומת יאיר עם ציון שמותיהם מספרי ת"ז של התובעים על גבי המסמך, שיש להניח שאינם ידועים לו בעל-פה. יאיר אכן אישר שמספרי ת"ז של אחיו אינם ידועים לו (שם, ע' 45), והעלה גרסה נוספת לגבי הנוכחים במעמד עריכת המסמך:

ש: יופי. אז באותה פגישה, שישבתם אצל עורך הדין ואתה כתבת את זה שם, וחונך ורבקה לא היו, איך ידעת למלא את מספר תעודת הזהות שלהם?
ת: יכול להיות, אמרתי לך, אני לא זוכר בדיוק, יכול להיות שהם כן היו.
ש: אמרת שהם לא היו.
ת: אני לא זוכר.
ש: יערה, אתה לא היית בטוח, שניהם, אמרת 'הם לא היו'.
ת: אני לא זוכר, לא,
ש: אז אולי הם כן היו?
ת: אני לא זוכר 100 אחוז, אני אומר לך בכנות, זה לפני כמה? שנה וחצי, משהו, לא זוכר, לא, (לא ברור) שהם כן היו" (תמ-א', ע' 46, ש' 1).

54. גם לגבי מועד עריכת המסמך, יאיר מילא פיו מים, וחרף העובדה שמועד עריכת המסמך נכתב על ידי יאיר, בכתב ידו לכאורה:

ת: אז אני אומר, הוא נכתב ברגע שקיבלתי ייעוץ משפטי, אז הוא אומר לי, 'מה, למה לא הגשת?', אמרתי, 'אני יודע שצריך להגיש את זה?', אז ייעוץ משפטי הסביר לי.
ש: ועכשיו לשאלה שלי, מתי הוא נכתב?
ת: נכתב שנה ומשהו אחרי שאימא נפטרה.
ש: יש לך תאריך יותר מדויק?
ת: להגיד לך מדויק, לא, לא זוכר בדיוק. כאילו,
ש: אתה לא יודע מדויק מתי הוא נכתב?
ת: תשמע, לא מסתכל על קוצו של יוד, אבל בערך משהו לפני, נגיד הוא, תן לי לחשוב, אני אגיד לך בדיוק, שנה וחצי, משהו כזה,

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 ש : שנה וחצי?
2 ת : פלוס מינוס, כן,
3 ש : אין לך, אתה לא יכול להגיד לי באיזה יום מדויק הוא נכתב?
4 ת : מה זאת אומרת?
5 ש : תאריך מדויק, אתה יכול לתת לי תאריך מדויק, מתי הוא נכתב?
6 ת : לא, זה לא (תמ-א', ע' 43, ש' 10).
7
8 55. התובע מס' 2 משה העיד, בניגוד גרסת יאיר, שהוא לא נכח במעמד כתיבת המסמך, ואף התנגד לו. תחילה
9 חיזק את גרסת יאיר לפיה כתב את המסמך לבד בביתו (שם, ע' 79, ש' 10). אך בהמשך שינה גרסתו וציין שיאיר
10 כתב את המסמך במשרד עורך דינו (ע' 21-82). גם גרסתו הוסיפה להתפתח וציין שהוא דווקא "בטוח" שהוא
11 היה שם עם אחיו יאיר:
12
13 ת : לפי דעתי, יאיר היה, לפי דעתי, גם ענת הייתה, או, אני אגיד לך בדיוק, יכול להיות
14 ששלושתנו, אבל, זהו, אני חושב. יערה לא הייתה, או חנוך ורבקה, לא יודע, לא זוכר. [...] אני
15 ויאיר בטוח היינו שם, 100 אחוז.
16 ש : וכל השאר, אתה לא בטוח לגביהם?
17 ת : נכון, לא זוכר.
18
19 56. ובניגוד לגרסה הראשונית של יאיר שכתב את המסמך לבדו, העיד משה:
20
21 ש : חדר ישיבות? אתה יושב ליד יאיר?
22 ת : יושב ליד יאיר, כן.
23 ש : יושב ליד יאיר, הוא כותב, ואתה פשוט קורא תוך כדי?
24 ת : תוך כדי, כן. הוא סיפר,
25 ש : ולא היה לך ולו הערה אחת? הכל, מילה במילה,
26 ת : אין לי כלום. אין כלום, בכלל. (ע' 83, ש' 1)
27
28 57. הספקות לגבי תוכן המסמך הוסיפו לקנן עם חקירת התובעים, והתמונה שעלתה היא שתוכן המסמך אינו
29 גרסת התובעים להתרחשויות אותו הלילה, כי אם גרסתו של התובע מס' 1 יאיר, אליה הצטרפו לכאורה יתר
30 אחיו.
31

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

58. ענת התובעת 4, העידה שהיא לא נכחה באותו ביקור אצל ב"כ התובעים, ושיאיר התקשר אליה ממשרד עורכי הדין (תמ-ב', ע' 5). ענת אישרה עוד שאת המסמך הפיקו יאיר ומשה, על בסיס זכרונם, ויתר האחים הסכימו לתוכנו בדיעבד בלבד:

ת: לא זכרנו. לא זכרנו. זה הוא עשה את התכתיב ואנחנו מקובל עלינו מה שכתב.

ש: אה, אז אני שואל שוב. את זכרת בדיוק את זה או שהוא אמר ואמרת, נכון.

ת: לא זכרתי, רוב הדברים שרשומים, הכל הדברים שרשומים שם אני מקובל עלי ואני,

ש: מקובל.

ת: ושמעתי את זה וזהו (ע' 8, ש' 15).

59. יש לפנות עוד לתוכן זכרון הדברים, בו התובע מס' 1 יאיר תיאר כזכור כיצד שעות לאחר שהתיישבה המנוחה לצפות בטלוויזיה, שמעה אותה האחות רבקה צועקת את שמות ילדיה, לפני שהלכה לעולמה. אלא שמן העדויות ומתיאורי התובעים עולה, שהאחות רבקה שמתגוררת עם האם, היא היחידה ששמעה את צעקותיה של המנוחה כביכול, בעוד למעט חנוך המתגורר ממול, איש מהתובעים לא נכח שם:

ש: זאת אומרת, אתה כתבת משהו שאתה לא, לא, לא היית עד לו?

ת: בוודאי, אני לא ישנתי בדירה שם, בוודאי,

ש: נכון.

ת: זה מהעדויות של אחים שלי, בוודאי, אתה צודק [...], בוודאי.

ש: זאת אומרת, בזכרון הדברים יש גם דברים,

ת: אני שאלתי אותה, בוודאי.

ש: זאת אומרת, בזכרון דברים יש גם אמירות שלא אתה שמעת במו אוזנייך?

ת: לא, לא, חוץ מהאמירה הזאת, הכל שמעתי.

ש: הכל שמעתי?

ת: נקודתית, זה, זה הם אמרו לי, תשמע, אני לא, לא ישן שם בבית, אני התחתנתי מזמן (תמ-א', ע' 42, ש' 24; וגם שם, ע' 41, ש' 15).

60. לא למותר להוסיף שיערה התובעת מס' 3 העידה שגם היא לא היתה נוכחת באותה צעקה (תמ-א', ע' 15, ש' 28), וכך גם העידה ענת (תמ-ב', ע' 7, ש' 10). היחידה ששמעה את הצעקה היא האחות רבקה, והאח היחיד שהיה בקרבת מקום (בדירה ממול) ויכול היה לשמוע את הצעקות הוא האח חנוך. שניהם, כאמור, לא הגישו תצהירים או הובאו לעדות על ידי התובעים.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 המסקנה המתבקשת מן המקובץ, היא שלא ניתן לראות במסמך משום זכרון דברים אותנטי המשקף את
2 נסיבות מתן הצוואה בעל-פה או את תוכנה. לא משתקפת ממנו ומעדויות התובעים הרצינות וכובד הראש שיש
3 לייחס לזכרון דברים בהתאם לסעיף 23 לחוק הירושה – והדברים אמורים מעבר לשיהוי הבלתי סביר בעריכתו,
4 השולל אף הוא כאמור את תוקף המסמך כמשקף צוואת אמת. הגרסאות השונות של התובעים לגבי מועד עריכת
5 המסמך והנוכחים במעמד עריכתו אינן דרות בכפיפה אחת ואינן משלימות לכדי מארג ראייתי המניח את הדעת
6 ותומך בטענת התובעים. ההיפך הוא הנכון, והמסקנה המסתברת מן הנסיבות היא שזכרון הדברים נערך לצרכי
7 משפט בלבד. עריכתו לא היתה מאמץ משותף מצד האחים התובעים והוא אינו פרי סיעור מוחות בניסיון להעמיד
8 תיאור הולם של ההתרחשויות. **המסמך הוא פרי ידיו של יאיר התובע מס' 1, ככל הנראה בסיועו של משה**
9 **התובע מס' 2.** יש לזכור שהמסמך לוקה גם במישור הצורני, ואינו חתום על ידי העדים הנטענים לצוואה. **על**
10 **בסיס השיהוי בהכנת המסמך, פגמיו ונסיבות עריכתו, אין לקבלו כזכרון דברים שעונה על דרישות סעיף 23**
11 **לחוק הירושה.**
12
13 **שימוש בסעיף 25 לחוק הירושה לשם קיום הצוואה?**
14 מתבקשת עוד המסקנה שאין בהוראות סעיף 25 לחוק הירושה להפיח רוח בצוואה הנטענת. ראשית, הקשיים
15 העולים מזכרון הדברים ופורטו לעיל, מעמידים בספק כבר את קיום מרכיבי היסוד לצוואה המנויים בסעיף
16 25(ב)(4), קרי, **ש"הצוואה נאמרה על ידי המצווה עצמו בפני שני עדים השומעים את לשונו בעת שהיה שכיב**
17 **מרע או בעת שראה את עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות."**
18
19 63. שנית, ובזאת העיקר, בבית המשפט מקנן ספק גדול בקיומו של המעמד הנטען ומתואר בזכרון הדברים, או
20 למצער בקיומו כמתואר על ידי התובעים. גם בהנחה שהתקיים מעמד כזה או אחר בערב פטירתה של המנוחה,
21 קיים ספק משמעותי שבאותו מעמד נולדה צוואה בעל-פה, או שיש בזכרון הדברים כדי לשקף את ההתרחשות.
22
23 64. חיזוק ממשי למסקנות אלה עולה מן העובדה, אותה התובעים לא הכחישו, שעד להגשת בקשתם לקיום הצוואה
24 בעל-פה והתנגדותם למתן צו ירושה, מעולם לא ספרו למאן דהוא על אירועי אותו הלילה, שבודאי הותירו רושם
25 רב על התובעים, ילדיה של המנוחה. יתירה מכך, אין מחלוקת שהצדדים באו בדין ודברים מאז פטירת המנוחה
26 ועד להגשת תביעת התובעים. התקיימו שיחות והוחלפו הודעות טקסט, על רקע רצונם של הנכדים הנתבעים
27 לממש את חלקה של אמם המנוחה בעזבון המנוחה. אין חולק עוד שבכל השיחות וההתכתבויות הללו, מעולם
28 לא העלה איש מהתובעים את הטענה שהמנוחה צייתה צוואתה בעל-פה, על ערש דווי, שהיא מורישה את
29 עזבונו לשני האחים. התובעים אינם מכחישים את הדברים כאמור, ולא עלה בידם להעמיד הסבר מניח את
30 הדעת לעובדה שטענת הצוואה בעל-פה, ותיאור האירוע בליל פטירת המנוחה, נולדו רק במסגרת כתבי טענות
31 מטעם התובעים.
32

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 17-09-38254 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 18-10-55673 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 17-10-19598 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 17-09-38477 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 17-09-38344 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 **יאיר** התובע 1 התקשה לשכנע או לעורר מהימנות בתשובותיו. לגרסתו נמנעו התובעים מלספר לאחייניהם
 2 הנכדים – או לכל נפש חיה אחרת - את אירועי ליל הפטירה וקיומה של הצוואה כדי **"להרגיע אותם"** (תמ-א',
 3 ע' 48-49; וגם ע' 52, ש' 28). גם האח משה התובע 2, אישר שהוא לא סיפר לנכדים או לראובן גיסו על הצוואה
 4 (שם, ע' 91, ש' 1 ואילך). האחיות **ענת** העידה ש**"לא, לא, לאף אחד. אפילו לבעלי לא סיפרתי"** (תמ-ב', ע' 9, ש'
 5 39, ע' 10).
 6
 7 **66.** גרסה זו אינה מתקבלת על הדעת. האירוע המתואר, התכנסות המשפחה סביב המנוחה הרואה את סופה קרב,
 8 ברכת המנוחה ומילותיה האחרונות לילדיה, הם אירוע רב רושם, לטוב או לרע. אין בידי לקבל את הגרסה לפיה
 9 כל אחד מהאחים נצר את האירוע בליבו ולא סיפר עליו לנפש חיה. יתירה מכך, **התובעים לא העלו כל צידוק**
 10 **לשאלה מדוע נצרו את צוואתה של המנוחה לכאורה ואת התרחשויות אותה הלילה כסוד כמוס.**
 11
 12 **67.** לסיכום, התובעים לא הוכיחו קיומם של התנאים שהעמיד המחוקק בסעיף 23 לחוק הירושה, ולא הרימו את
 13 נטל השכנוע גם לשם עשיית שימוש בסעיף 25 לחוק הירושה. לאחר שמיעת העדויות ועיון במלוא הראיות
 14 שהניחו התובעים, עודנו תלוי ועומד ספק ממשי להתרחשות האירועים כטענת התובעים. **"זכרון הדברים" אינו**
 15 **עונה על דרישות חוק הירושה ולא הוכח שהוא מהווה שיקוף אותנטי של מעשה הצוואה ושל הנסיבות שאפפו**
 16 **אותה, ומתבקשת המסקנה שהוא נולד לצרכי משפט ולא כתיעוד המתבסס על תיאור שהולם את המציאות**
 17 **ושקדם לו ניסיון משותף להיזכר בדברי המנוחה. גם העובדה שטענות התובעים לצוואה נולדו רק בדל"ת אמותיו**
 18 **של הליך המשפטי אומרת דרשני.**
 19
 20 **68.** התוצאה היא שטענת התובעים לצוואת **"שכב מרע"** לא הוכחה, **ודין עזבונה של המנוחה להתחלק בהתאם**
 21 **להוראות צו הירושה ומתוקף צו ירושה כדין.** פעול יוצא מכך, שגם דירת המגורים היא חלק מעזבונה של
 22 המנוחה לכל דבר ועניין. יתכן, שיש בקביעה זו לגרום קושי לשני האחים, שלפי הנטען מתגוררים בדירת
 23 המגורים מאז ומעולם. ואף על פי כן, אין בכך כדי לגבור על הדין החל ומה גם שכל התיאורים שיוחסו לשני
 24 האחים לא הוכחו, חלקם נסתרו, ושני האחים נפקדו מהליך זה ללא צידוק. יש להזכיר שאין בפניי תובענה
 25 לפירוק שיתוף, ולא סעד אחר כלפי דירת המגורים בפרט. לפיכך אין בהכרעה זו לבדה על מנת לגרום לפינוי
 26 שני האחים מדירת המגורים – ככל שיגיעו הדברים לכדי כך. יש לקוות שהצדדים ישכילו להגיע לעמק השווה
 27 על בסיס תוצאות פסק דין זה, גם תוך התחשבות במצבם המיוחד לכאורה של שני האחים.
 28
 29 **69.** על בסיס כל האמור לעיל, בקשת המבקשים למתן צו לקיום צוואת **"שכיב מרע"** - נדחית.
 30
 31
 32

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

היקף העזבון - התביעה לסעד הצהרתי - הנכס ברח' הברוש

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

70. עם דחיית בקשת התובעים להכרה בצוואת המנוחה בעל-פה כביכול, הנחת המוצא היא שהצדדים כולם הם יורשי מלוא עזבון המנוחה בחלקים שונים. נפנה לברר את טענת התובעים לפיה הנכס ברח' הברוש (להלן – "הנכס") אינו מהווה חלק מהעזבון כי אם קניינם של התובעים מס' 1-2.

71. **לטענת התובעים, האב המנוח העניק לתובעים 1-2 את הנכס ברח' הברוש בראשית שנת 1995** – אז שכן במגרש רק מבנה המכולת של האב המנוח. התובעים 1-2 טוענים שהם שפצו מכספם את מבנה המכולת ובנו מעליו שתי דירות מגורים – בהן מתגוררים עם משפחותיהם מאז ועד היום. בתצהיריהם טענו שהשקיעו במלאכת השיפוץ והבניה כ 1,650,000 ₪ (ר' תצהירי התובעים 1-2, מב/8; מב/9). הם מוסיפים שנהגו בנכס מנהג בעלים מלא והתקשרו עם שוכרים שונים שהחזיקו בחנות. התובע מס' 1 ציין בתצהירו (מב/8) שלא התובעים ולא האב העלו על דעתם לעגן ברישום כדין את המתנה או את בעלות התובעים 1-2 על הנכס. האב המנוח היה לדבריהם "אדם שומר מסורת ודת ממוצא מזרחי" והתובעים, כמו אביהם, אינם מייחסים חשיבות לרישום הזכויות.

72. **נקודת המוצא המשפטית מצויה בדיני המתנה ודיני המקרקעין.** אין חולק ולא נטען אחרת, שענייננו בטענה לעסקת מתנה של זכויות במקרקעין, שנעדרת כל מסמך בכתב ושלא הסתיימה ברישום. ככל שידיעתו של בית המשפט משגת (התובעים לא הציגו סימוכין מלאים בהקשר זה), הזכויות בנכס רשומות על שם האב המנוח, או לכל היותר על שמה של המנוחה, ככל הנראה בעקבות הסתלקות התובעים מעזבון אביהם לטובת המנוחה, ומתן צו ירושה אחר האב המנוח. כך או כך, אין חולק שזכויותיהם הנטענות של התובעים מס' 1-2 אינן רשומות על הנכס ומעולם לא היו רשומות.

73. על פי הוראות חוק המתנה, תשכ"ח-1968 (להלן – "חוק המתנה"), דבר המתנה יכול שיהיה מקרקעין (סעיף 1(ב)). טענת התובעים לפיה בענייננו התחייבות לתת מתנה אינה מעלה או מורידה, הואיל ואף התחייבות לתת מתנה טעונה מסמך בכתב (סעיף 5(א)). יתירה מכך, מקור דרישת הכתב לעסקת מקרקעין מצוי בסעיף 8 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969 (להלן – "חוק המקרקעין"). עוד מורה סעיף 7(א) לחוק המקרקעין ש"עסקה במקרקעין טעונה רישום; העסקה נגמרת ברישום [...]". ומורה עוד בסעיף 7(ב) ש"עסקה שלא נגמרה ברישום רואים אותה כהתחייבות לעשות עסקה". הנה כי כן, אותה עסקת מתנה נטענת מעולם לא קמה לכאורה וחפה מכל סממן אותו ייחד לה הדין. ויחד עם זאת, הדין החל בענייננו אינו מוגבל לדברי החוק כי אם אף לפסיקתו של בית המשפט העליון.

74. מבלי להיכנס לעובי הקורה, קמה בשיטתנו המשפטית, עקב בצד אגודל, דוקטרינה של התגברות על דרישות הכתב במקרקעין מתוקף עקרון תום הלב ועקרונות צדק – דוקטרינה שכונתה בקליפת אגוז "זעקת ההגינות".

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

בתמצית, ענייננו בנסיבות חריגות ויוצאות דופן בהן אכיפת דרישת הכתב המצויה בדין תביא לתוצאות שאין להשלים עמן. אפשר לצורך העניין להצביע על פסק דינו של בית המשפט העליון בעניין קלמר נ' גיא, כמקום לידתה של דוקטרינת "זעקת ההגינות". בית המשפט העליון מצא לנכון להכיר בעסקת מקרקעין שהבשילה לכדי נכס בנוי, אך נעדרת אלמנטים מדרישת הכתב:

"במצב של ביצוע חלקי של עיסקה במקרקעין קיימים שיקולים מיוחדים בנוגע לדרישת הכתב. ביצוע חלקי של עיסקה במקרקעין עשוי להעיד, במבט לאחור, על עצם העריכה ועל פרטים מהותיים של העיסקה [...] ביצוע כזה, כגון, כאשר בעל מקרקעין מוסר לקבלן חזקה בחלק מן הבניין שנבנה על-ידי הקבלן, עשוי לספק את ההוכחה הנדרשת בדבר גמירת הדעת של הצדדים, שאותה מספק בדרך כלל הכתב [...] מבחינת התכלית של דרישת הכתב, הביצוע עשוי ללמד על גמירת הדעת של הצדדים ועל המסוימות של העיסקה לא פחות ממסמך. הבניין בשטח עשוי למלא ביעילות את התפקיד של כתב על נייר. הבניין הוא, כביכול, המסמך [...]" (ע"א 986/93 יעקב קלמר נ' מאיר גיא, פ"ד (1) 185).

75. במקרה אחר ציין בית המשפט העליון:

"עמידה דווקנית על דרישת הכתב עלולה עם זאת לעורר קשיים לא מבוטלים עד כי 'השכר שבהחמרה יצא בהפסד של ביטול עסקאות גם במקרים בהם הוכחה כוונה ברורה וחד משמעית להתקשרות מחייבת' [...] בהינתן כל האמור לעיל נראה כי שלילת התוקף המשפטי מן העסקה בשל היעדר כתב אינה מתיישבת עם עקרון תום הלב ומכוחו יש להעמיד את העסקה בחזקתה (ע"א 8234/09 לילי שם טוב נ' כדורי פרץ, פ"ד סד(3) 60).

76. לא למותר לציין עוד את עמדתו של כבוד השופט י' עמית, שמצא לנכון להדגיש נקודת מבט נוספת על נסיבות שתצדקנה הכרה בעסקת מקרקעין חרף אי-קיום דרישת הכתב. לא בהכרח ריכוך של דרישת הכתב כי אם "הכרה של המשפט ב'מעשה עשוי', כאשר הביצוע בפועל של החוזה או של חלקו המהותי, מחליף את דרישת הכתב" (שם).

מקרים נוספים בהם "זעקת ההגינות" הסיגה את דרישת הכתב, ראה:

ע"א 6766/11 סאלח חג'אזי נ' עאמר חג'אזי, "נבו", מיום 26.6.13;

תמ"ש (ק"ג) 5533-12-18 פלוני נ' עיזבון המנוחה ז"ל, "נבו", מיום 6.11.20.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

77. נפנה אם כן לבחינת נסיבות העניין, שמא קמה בעניינו "זעקת הגינות" שיש בה להתגבר על אי-קיום דרישת הכתב בענייננו – העדרו של מסמך מתנה/עסקה במקרקעין והעדר רישום הזכויות על פי המתנה הנטענת. לשם ההכרעה, יש להבחין בין דירות המגורים לבין החנות.

דירות המגורים

78. התובעים מס' 1-2 טענו שהשקיעו בבניה ובשיפוץ במשך השנים 1,650,000 ש. טענה זו לא הוכחה. התובע מס' 1 יאיר העיד: "שמע, אני אגיד לך בכנות, אני לא יודע, לא היה לי קנה מידה ככה, אבל בגדול, אני יודע שבערך מ-95 עד בערך 2000, זה קרוב למיליון שקל. להגיד לך, לחלק את זה לפרוסות, לא יודע לחלק, שמע" (ע' 61, ש' 6).

79. האח משה התובע מס' 2 סתר את הדברים, ולדבריו: "העלויות, אני אומר לך בכנות, יאיר פנטז פה, קצת [...] יש לי מחברת הוצאות אמיתיות [...] אנשים בנו בניינים ב[...], וילות, בשנת 95, סך הכל עלות של חצי מיליון שקל, אתה מבין? (ע' 97, ש' 16).

80. יחד עם זאת, אותה מחברת לא הוצגה על ידי התובעים, ולדברי התובע מס' 2 משה: "לא, לא, לא, סליחה, סליחה, שילמנו את הבניה, יש לי את המחברת שלי". אך לבסוף לא ידע לספק נתון, אף לא אומדן על עלות הבניה (ע' 98, ש' 10).

81. אף על פי כן, שוכנעתי שהתובעים 1-2 אכן נשאו מכיסם בחלק משמעותי מעלות בניית הדירות, גם אם לא בכולה. התובעים הציגו סימוכין להוצאות שונות הנוגעות לבניה, שהתבצעה בשנים 1995-1996. עוד הציגו דפי חשבון שהראו זיקה חלקית בין הוצאות הבניה להוצאותיהם.

82. הנתבעים לא הוכיחו את טענתם לפיה התובעים אמנם שילמו את הכספים עבור הבניה, אך מקור הכספים היה האב המנוח. גם אבי הנכדים, מר ראובן אישר ש"יש דברים שהם [התובעים מס' 1-2] שלמו" (ע' 6, ש' 14), אך לא יכול היה לבסס את טענתו שהמנוח נהג להשיב להם את הכסף לאחר מכן. בהמשך תיקן עדותו וטען שיתכן שראה "פעמיים-שלוש" את האב המנוח מחזיר להם כסף (ע' 7, ש' 10). לא מצאתי אפוא בעדות זו לסתור את הטענה שהתובעים השקיעו לכל הפחות בחלק מהבניה.

83. מר ח' הצהיר מטעם התובעים (סומן מב/2) שעשה עבודות ריצוף, שיש וכלים סניטריים בדירות של התובעים מס' 1-2 בשנים 1996-1997. את התשלום קיבל מהתובע מס' 1 האח יאיר ואת המנוח לא פגש. ככל שהתרשם הבית הוא של התובעים 1-2. (9.7.19, ע' 2, ש' 23 ואילך).

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 84. **מר ר'** הצהיר מטעם התובעים (סומן מב/3) שעשה עבודות אלומיניום בדירות התובעים מס' 1-2 בשנים 1997-
2 1996. היתה לו הכרות מוקדמת עם האב המנוח, אך בזמן העבודות לא ראה אותו והתרשם שהדירות הן של
3 התובעים מס' 1-2 (9.7.19, ע' 3, ש' 24 ואילך). הוא תיאר עוד בחקירתו כיצד התובע מס' 1 האח יאיר קרא לו
4 לביתו, ולפי כל היגיון והשכל הישר היתה זו דירתו (9.7.19, ע' 4, ש' 6 ואילך).
5
6 85. **מר ש'** הצהיר מטעם התובעים (סומן מב/4) שמתגורר בשכונת לנכס, ברח' הברוש 45 מאז שנת 1976. את המנוח
7 הוא הכיר מהמכולת מאז 1960. לאחר נישואיו בנה את ביתו מול המכולת ולימים בנה בית נוסף. האב המנוח
8 התעניין בקבלן עבור בניו וציין בפניו ש"אני נותן לבנים" את החנות שיבנו מעל את ביתם. לדבריו, הוא ידע
9 שלבנות של המנוח יש כבר דירות ואמירת המנוח נשמעה לו הגיונית. בחקירתו אישר שאכן הקבלן האמור הוא
10 שבנה את הדירות אך לא יכול היה לאשר מה היו המלים המדויקות של המנוח אליו לגבי המתנה לבנים (9.7.19,
11 ע' 6, ש' 6 ואילך).
12
13 86. **מר ד'** הצהיר מטעם התובעים (סומן מב/5) שהוא שכן של התובעים ומתגורר ברח' הברוש 77 מאז 1992. את
14 המשפחה הוא מכיר משנת 1960. הוא שוחח עם המנוח בזמן הבניה בשנת 1995, שסיפר לו שנתן את החנות
15 למשה שיבנה מעליה בית. זכורה לו השיחה כי גם הוא בנה אותה עת. הוא חזר על עדותו בחקירה נגדית (9.7.19,
16 ע' 7, ש' 11; ע' 8, ש' 10).
17
18 87. **גב' ש'**, אחיינית של התובעים, **ומר א'** אחיין של התובעים, הצהירו מטעם התובעים (סומנו מב/12 ומב/11
19 בהתאמה) שהמנוח נתן את החנות לתובעים 1-2 מרצונו הטוב. א' העיד ששמע מהמנוח שהשטח מיועד לתובעים
20 מס' 1-2 שיבנו שם בתים (15.7.19, ע' 14-15). גם **גב' ש'** העידה שהמנוח ואף המנוחה אמרו לא אחת שאת החנות
21 יקבלו התובעים 1-2 (15.7.19, ע' 17, ש' 21).
22
23 88. **בית המשפט סבור אפוא על בסיס הקביעות האמורות והעדויות שפורטו לעיל, שהנסיבות בענייננו מקימות**
24 **את אותה "זעקת ההגיונות" ומצדיקות מתן הכרה בזכותם של התובעים מס' 1-2 על שתי הדירות, והחרגת**
25 **הדירות מנכסי העזבון. הטעם הראשון לכך הוא שמדובר בדירות מגורים. התובעים מס' 1-2 התגוררו בהן**
26 **כרווקים וכנשואים והקימו בהן משפחה. הדירות הן בתי המשפחות עד היום. הנתבעים אינם חולקים על עובדות**
27 **אלה, ומכירים בכך שהתובע מס' 2 מתגורר בדירתו החל משנת 1998, והאח יאיר מתגורר בדירתו משנת 2006.**
28 **סבורני שדחיית טענות התובעים מס' 1-2 על בסיס אי-קיום דרישת הכתב תביא לאי-צדק שהדעת אינה סובלת**
29 **בנסיבות העניין.**
30
31 89. **יצוין שעד לפרוץ הסכסוך לאחר פטירת המנוחה, איש לא קרא תיגר על החזקת התובעים מס' 1-2 בדירות או**
32 **שימושם בהן. ככל הידוע לבית המשפט גם אף רשות לא קראה תיגר על כך. יש לציין עוד, שלא נשמעה טענה**

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

1 שהמנוחה קראה תיגר על מעשה המתנה הנטען בכל הנוגע לדירות. כשם שנקבע לעיל, המנוחה היתה צלולה ערב
 2 פטירתה. ימים טרם הלכה לעולמה חתמה כזכור על יפוי כוח לטובת התובעים 4-5. אין מקום לסברה שלא
 3 היתה מודעת למתנה הנטענת או לא השלימה איתה. על כל אלה יש להוסיף את שנקבע לעיל, שבית המשפט
 4 שוכנע שהתובעים מס' 1-2 השקיעו בבניית הדירות מכספם, ולא הוכחה הטענה שהמנוח הוא שמימן את הבניה
 5 או שהיה לו החוסן הכלכלי לעשות כן. בית המשפט מוצא שיהיה זה בלתי צודק לשלול את זיקתם של התובעים
 6 מס' 1-2 לדירותיהם על בסיס אי-קיום דרישת הכתב. **קיומן של שתי הדירות הוא בבחינת "מעשה עשוי"**
 7 **המעיד על עצמו. בנית הדירות החלה בשנת 1996, בעוד האב המנוח בחיים, והוא הלך לעולמו כעשור שנים**
 8 **לאחר מכן. התובעים מס' 1-2 כרכו את חייהם בדירות – יזמו את בנייתן, היו הכוח המניע בבנייתן, ולאחר הבניה**
 9 **התגוררו בהן ללא כל סייג, ללא כל מחאה מצד איש ומבלי לשלם עבור מגוריהם לאיש.**

10

11 **90. מכל הטעמים האמורים, נחה דעתו של בית המשפט, שהנסיבות מחייבות הכרה בזכויות התובעים מס' 1-2**
 12 **בדירות, ושהדירות לא תהיינה חלק מעזבון המנוחה.**

13

14

החנות

15 **91. דעת בית המשפט שונה בנוגע לחנות. סבורני שאותה "זעקת הגינות" אינה מתקיימת בעניינה, ולא ניתן לרפא**
 16 **את אי-קיום דרישת הכתב או אי-קיומו של רישום המתנה הנטענת. די בכך שאין מדובר בנכס המשמש**
 17 **למגורים, כי אם בנכס עסקי מובהק. אמנם יש מקום לקביעה שהתובעים גבו את שכר הדירה שהתקבל עבור**
 18 **השכרת החנות (ר' תצהירה של גב' ד' מטעם התובעים (סומן מב/6) שבמשך השנים 1996-1998 והשנים 2006-**
 19 **2005 שכרה את החנות להפעלת עסק, 9.7.19, ע' 10, ש' 20). ונדמה עוד ששללו את חלקו או רובו לכיסם. אך**
 20 **שוכנעתי שלכל הפחות מאז פטירת המנוח, דאגו התובעים מס' 1-2 לחלוק חלק משכר הדירה עם המנוחה.**

21

22

22 **92. כך העיד התובע מס' 2 משה:**

23

23 **ש: אתה, אתה מסכים איתי שמהכסף של החנויות, אתה, הלך לאימא כל חודש סכום מסוים?**

24

24 **ת: חלק,**

25

25 **ש: חלק?**

26

26 **ת: חלק, להחזיק אותה. והייתי קונה בו גם דברים, כן. וגם כשהחנות הייתה סגורה, אני הייתי משלם**

27

27 **את המיסים עליה. אני, אני הכתובת, למעשה (ע' 93, ש' 15).**

28

29

29 **93. גם התובע מס' 1 איר אישר שלכל הפחות חלק משכר הדירה שהתקבל עבור החנות יועד למנוחה (ע' 67, ש' 27**

30

30 **ואילך).**

31

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

- 1 94. אני מוצאת חיזוק לקביעה זו גם מעדותה של הנכדה **גב' עמליה**, שתיארה לכל הפחות פעם אחת בה יאיר נתן
2 למנוחה חלק מדמי השכירות למנוחה בנוכחותה (תמ-ג', ע' 24, ש' 18 ואילך).
3
4 95. שנית, בניגוד לדירות, החנות היא שריד למכולת של האב המנוח, ששימשה שנים ארוכות מטה לחמה של
5 המשפחה. מדובר בנכס השזור בדברי ימי המשפחה, שעמד על המגרש מאז ומעולם, ושימש רקע לילדותם של
6 התובעים כולם. בניגוד לשתי הדירות, לא מצאתי צידוק להוצאת נכס זה מנכסי העזבון.
7
8 96. סבורני אף שגם במישור הקונקרטי אין לשלול מהנכדים את חלקה של אמם בחנות. לא נעלם מעיני שהאחיינים
9 של התובעים, **גב' ש' ומר א'**, סיפרו בתצהיריהם (מב/12 ומב/11 בהתאמה) על קרבה משפחתית וקרבה
10 גיאוגרפית בין האחים התובעים ובני משפחתם, וכן שכולם במועד זה או אחר עבדו בצעירותם בחנות המכולת
11 של המנוח.
12
13 97. מצאתי עוד כמהימנה בהקשר זה את עדותו של אבי הנכדים, מר ראובן. כך ציין בחקירתו :
14
15 **ת: קודם כל מעין [הבת המנוחה] לסבר את האוזן מעין התחילה לעבוד בחנות מיד שהיא סיימה את**
16 **הבית ספר יסודי. היא לא הלכה ללמוד תיכון, היא לא הלכה ללמוד לתואר. היא כל החיים שלה,**
17 **את כל השנים, 13 שנה עד שהיא התחתנה איתי בשנת 1980 משנת 1968 היא עבדה בחנויות, תרמה**
18 **לאבא שלה בחנות, למשפחה בעסק המשפחתי.**
19 **ש: כמו כל שאר האחים?**
20 **ת: לא.**
21 **ש: שאר האחים גם עבדו בחנות?**
22 **ת: לסבר את האוזן, כדי לסבר את האוזן, בשנת '68 משה היה בגיל 5, יאיר היה בן 2, יערה עוד לא**
23 **עבדה בכלל. אז לצורך העניין לא היה כאן מקום בכלל לדבר על זה שהם עבדו או לא עבדו. מעין**
24 **למדה בתיכון ובהמשך היא עשתה לביתה, היא עבדה (תמליל דיון 29.10.19, להלן – "תמ-ג'", ע' 2,**
25 **ש' 32 ואילך).**
26
27 98. בית המשפט מוצא עוד, שדווקא קבלת טענת התובעים מס' 1-2 והכרה בזכותם הנטענת גם לגבי החנות, היא
28 שתביא לאי-צדק כלפי הנכדים. בנסיבות העניין ועל בסיס הנקוב לעיל, לא מצאתי צידוק לשלול מהם את חלקה
29 של אמם המנוחה בחנות, שהיתה חלק מנוף ילדותה. לא מתקיימת לגביה אותה "זעקת ההגינות" ואין צידוק
30 לוותר על דרישת הכתב בהקשרה.
31

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
 ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
 ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
 ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
 ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

99. על בסיס כל האמור לעיל, נמצא שיש לקבל את תביעת התובעים לגבי שתי דירות המגורים, אך לא לגבי החנות, שמהווה חלק מעזבון המנוחה ודינה להתחלק בין היורשים לפי חלקיהם בעזבון ומתוקף צו הירושה.

סוף דבר

100. בית המשפט סבור היה למן תחילתם של ההליכים דנן, שמוטב יהיה לצדדים להגיע לעמק השווה, על דרך הגישור, ולהימנע מבירור ההלכים דנן. כעת בחלוף שלוש וחצי שנים, הועמקו הפערים בין הצדדים שהוסיפו להתחפר בעמדתם וכעת תהום פעורה ביניהם. יש להצר על כך. בית המשפט משוכנע שההורים המנוחים רצו שישכון שלום בין ילדיהם וצאצאיהם, בין ילדיהם ובין נכדיהם. כעת, משבית המשפט הכריע בטענות הצדדים, ניצבים הצדדים בפני אתגר נוסף. צו הירושה הוא הצהרתי, ואין בו אלא למנות את שמות היורשים וחלקו של כל יורש. גם הסעד כלפי היקף העזבון הוא הצהרתי ואין בו כשלעצמו להביא לשינוי אופרטיבי במצב הדברים. דומה עוד שגם הליך לפירוק שיתוף יניב תוצאות חלקיות, שכן המגרש עליו מצוי הנכס לא עבר פרצלציה – ככל הידוע לבית המשפט. החנות וכל אחת מהדירות אינן מובחנות מבחינת הדין ומבחינה רישומית. לאמור, שמוטב הוא שפירוק השיתוף יערך לצד הליך מקביל לשיוך הנכסים.

101. פסק הדין אינו מהווה אפוא סוף לסכסוך בין הצדדים. אך מאידך גיסא, מהווה הזדמנות לבני המשפחה ליישר את ההדורים ולהגיע לעמק השווה, על דרך הפשרה. לדברים חשיבות עליונה לעתיד לבוא. בית המשפט מוצא לנכון לציין, על בסיס הדין וניסיונו הרב, שבמידה והצדדים לא ישכילו להסדיר את חלוקת עזבון המנוחה בהתאם לצו הירושה ולהסדיר רישום הבעלות בנכס על חלקיו השונים, המחלוקות לא תעבורנה מן העולם, ותעבורנה אחר כבוד לטיפולם ועיסוקם של יורשיהם. הסכסוך והאיבה בין המשפחות, יעברו אף הם לדור הבא.

102. בית המשפט מפציר אפוא בצדדים, להסדיר את הסכסוך במהרה ולהעבירו מן העולם תוך השלמת רישום הזכויות בהתאם לפסק דין זה ובהסכמה.

לסיכום

103. על בסיס כל האמור לעיל, נקבע כדלקמן:
- א. הבקשה למתן צו קיום צוואת "שכיב מרע", ת"ע 38254-09-17 – **נדחית**.
  - ב. ההתנגדות למתן צו לקיום צוואה, ת"ע 19598-10-17 – **מתקבלת**.
  - ג. הבקשה למתן צו ירושה, ת"ע 38477-09-17 – **מתקבלת**. המבקשים רשאים להגיש נוסח צו ירושה לאישור בית המשפט.
  - ד. ההתנגדות למתן צו ירושה, ת"ע 38344-09-17 – **נדחית**.
  - ה. התובענה לסעד הצהרתי לקביעת היקף העזבון, תמ"ש 55673-10-18 – מתקבלת באופן חלקי כדלקמן:

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 38254-09-17 פלוני (המנוח) ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – קיום צוואה בעל-פה
ת"ע 55673-10-18 אלמוני ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – תביעה לסעד הצהרתי
ת"ע 19598-10-17 פלונית ואח' נ' פלוני (המנוח) ואח' – התנגדות לקיום צוואה
ת"ע 38477-09-17 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי – בקשה לצו ירושה
ת"ע 38344-09-17 אלמוני ואח' נ' פלונית ואח' – התנגדות לצו ירושה

1 הנכס ברח' הברוש 78 ב[...], הידוע כגוש [...] חלקה [...], מהווה נכס מנכסי העזבון, לרבות החנות הבנויה
2 עליו, ולמעט שתי דירות מגורים המהוות קניינם של התובעים מס' 1-2.
3 ו. מתוך התחשבות רבה בתובעים, ובשים לב לתוצאות ההליך, והן על מנת לקדם את יישור ההדורים בין
4 הצדדים, אני מחייבת את התובעים לשלם לידי הנתבעים הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך 10,000 ₪ (לא
5 כולל מע"מ) תוך 30 ימים מהיום, וממועד זה יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית ממועד פסק הדין ועד
6 למועד התשלום בפועל.

7
8 המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים ותסגור את כל התיקים.
9 ניתן לפרסום תוך השמטת פרטים מזהים.

10
11 ניתן היום, ז' סיוון תשפ"א, 18 מאי 2021, בהעדר הצדדים.
12

אלה מירז, סגנית נשיא

13
14
15
16
17
18
19